

SZAKDOLGOZAT

Kamen Chiara
Természetvédelmi mérnök

Gödöllő
2023

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Természetvédelmi Mérnök BSc. Szak**

Nemzetközi szervezetek természetvédelmi tevékenysége

Készítette:

Kamen Chiara

Belső konzulens:

Dr. Jancsovszka Paulina egyetemi docens

Külső konzulens:

Patkó Dóra WWF környezeti nevelés szakértő

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Agroökológiai és Ökológiai Gazdálkodási Tanszék

**Gödöllő
2023**

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK	4
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	5
2.1. Az ember és környezet kapcsolata	5
2.2. Természetvédelem	6
2.3. Természet- és környezetvédelem egymáshoz való viszonya.....	7
2.4. Nemzetközi szervezetek.....	9
2.4.1. Európai Unió	9
2.4.2. Európa Tanács (Council of Europe).....	15
2.4.3. Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ).....	16
2.4.4. Természetvédelmi Világszövetség (IUCN)	19
2.5. Civil szervezetek	19
2.5.1. Magyar Madártani és Természetvédelmi egyesület	21
2.5.2. Magyar Természetvédők szövetsége.....	22
2.5.3. Greenpeace	22
2.5.4. World Wide Fund for Nature	23
3. A VIZSGÁLATOK MÓDSZEREI	25
3.1. Kvalitatív Kutatás	25
3.2. SWOT- analízis.....	25
4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	26
4.1. WWF Magyarország	26
4.2. SWOT-analízis kiértékelése.....	31
5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	34
6. ÖSSZEFOGLALÁS	35
7. IRODALOMJEGYZÉK	36
8. NYILATKOZAT	38

1. BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK

„Minden valószínűség szerint az ember létrejötte óta mi vagyunk az első generáció, amelynek fegyelmезetten tudomásul kell vennie, hogy az a Föld, amelyen élünk, nem végtelen, nagyon is véges, és az ősi indián szemlélet szerint azt nem nagyszüleinktől örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön” (Rakonczay 2002.2.p.).

A természetvédelem és az ezzel foglalkozó szervezetek nagy kihívásokkal néznek szembe nap, mint nap. Ámbár a világ minden részén ugyanazokat az eszméket és értékeket hirdetik és képviselik, az eszközök országoként eltérőek lehetnek. A következő fejezetekben visszatekintünk a múltba, hogy milyen nagyobb események hatásai kellettek ahhoz, hogy mára már égető szükség legyen ezeknek a szervezeteknek a munkáira (Márkus 2015).

Az alapvető fogalmak definiálásán túl szeretném tisztázni, hogy mitől számít valami nemzetközi szervezetnek és ezeket példákkal alátámasztani, a helyi jelentőségű civil szervezeteken át az Európában nagy befolyással rendelkező szervezetekig, mint például az Európai Unió, és az Európa Tanács, valamint az egész világra kiterjedő ENSZ.

Egyetemi tanulmányaimhoz a WWF Magyarországot választottam gyakorlati helyemnek és ezáltal kézenfekvőnek tűnt számomra, hogy a szakdolgozatomban is nemzetközi szervezetekkel foglalkozzak és WWF-nél szerzett gyakorlati tapasztalataimat hasznosítsam. Gyakorlatom alatt a környezeti nevelés részleghez csatlakoztam, ahol a feladataim közé tartozott az önkéntesek menedzselése, különböző projektek háttér munkáinak elvégzése, valamint szemléletformálás a diákok körében. Ezáltal betekintést nyerhettem egy nemzetközi természetvédelmi szervezet mindennapjaiba és szervezeti felépítésébe. A dolgozatomban célja, nemzetközi természetvédelmi szervezetek bemutatása és ezáltal egy átfogó kép megalkotása.

A WWF környezeti nevelés szakértője, Patkó Dóra segítségemre volt, és egy online interjú keretében válaszolt a kérdéseimre. Az interjú hozzájárult ahhoz, hogy egy reprezentatív képet kapjak a szervezetről és ezáltal elkészítsek egy SWOT-analízist, ami alapján kielemezem a szervezet erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, veszélyeit, majd a következtetések levonása után javaslatot teyek a különböző negatív és veszélyeztető tényezők minimalizálására.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Az ember és környezet kapcsolata

Az Európában végbemenő világnézeti és ipari forradalom alapvető fordulatokat hozott a természet, a társadalom és a gazdaság kapcsolatrendszerében. A gazdaság fejlődésének alapját képező technológiák beleavatkoztak a természet dinamikus egyensúlyába (Hajnal 2006).

Először a legfajgazdagabb erdei ökoszisztémák szorultak vissza, a települések növekedésével. Gazdasági fejlődés és környezetszennyezés szempontjából a kőszén elterjedése nagy változást hozott. Bár, mint energiahordozó hatékonynak számított, a környezet károsításában azóta is nagy szerepet játszik (Kerényi 2006a). A kőszén elégetése a légköri szén-dioxid mennyiséget óriási mértékben növelte. Ez az oka annak, hogy a légkör mai szén-dioxid tartalmát az ipari forradalom előtti koncentrációhoz viszonyítják.

Az ipar és a közlekedés olyan mértékben fejlődött, hogy egyre több vasat és fémet igényelt. Hatalmas bányákat hoztak létre Közép-Angliában, a Ruhr-vidéken és Sziléziában. A bányászat lokális környezetváltozást eredményezett, a növényzet elpusztult, az erdők fáit kitermelték. Az erdők védelmében hozott rendeletek sem tudták meggátolni a pusztulást (Kerényi 2003b).

A 20. században a népesség olyan mértékben megnőtt a fejlett országokban, mint még a történelemben korábban soha. A 90-es évek elejére az emberiség száma elérte az 5,5 milliárdot (Kerényi 2006a).

De vajon mi lehetett a népességnövekedésnek az oka?

A közegészségügy és az orvoslás fejlődésével elkezdett csökkenni a halálozások száma, valamint az életszínvonal emelkedésével megnőtt a születéskor várható élettartam is (Kerényi 2003c). A népesség növekedésével a városok száma és mérete is megnőtt. Ezek a folyamatok a bioszféra természetes életterének csökkenéséhez, az élőhelyek beszűküléséhez vagy legrosszabb esetben a megszűnéséhez vezetnek. Itt gondolhatunk arra, hogy felgyorsul a túlhalászás, az értékes élelmiszert vagy nyersanyagot képviselő fajok irtása. A mezőgazdaságban megjelenő új technológiák és vegyszerek használata hozzájárul a talaj termőképességének folyamatos romlásához.

Folytatódik a meg nem újuló energia-és nyersanyagforrások kiaknázása, valamint súlyosbodik az erdőirtás. A súlypontja azonban áthelyeződött a trópusokra. Ennek az alapvető

oka, a trópusi országok gazdasági és társadalmi elmaradottsága, ami által könnyen kiszolgáltatottá válnak. Az ilyen mértékű környezetszennyezés nem csak az élő szervezeteket, hanem magát az embert is veszélyezteti (Kerényi 2006a).

Az 1960-as évek vége és a 70-es évek eleje fordulópontot jelentett az ember és a környezet viszonyában. A tudósok világméretű ökológiai válságról kezdtek beszélni. 1972-ben Stockholmban megrendezésre került az első környezetvédelmi világkonferencia. *„Ez az országok túlnyomó részében elindította a környezetvédelmi intézményrendszer lendületes fejlődését (Kerényi 2003b 74.p.).”*

2.2. Természetvédelem

A természetvédelem hivatalos kezdetét 1872-től számítjuk, amikor is az USA-ban megalapították a világ első nemzeti parkját, a Yellowstone Nemzeti Parkot (Bodnár et al. 1999). A természet- és a környezetvédelem fogalmának, területeinek elkülönítése nem mindig egyszerű, mivel ez a két terület egymást kiegészítő tevékenység (Malatinszky 2017).

„A természetvédelem olyan céltudatos szervezett, intézményesített, emberi (társadalmi) tevékenység, amelynek célja a természet élő és élettelen értékeinek feltárása, tudományos alapokon nyugvó szakszerű fenntartása, kezelése, megőrzése.”

Ez a komplex fogalom világosan tükrözi a természet védelmének interdiszciplináris jellegét (Csepregi 2008 5.p.). A természetvédelem messzemenőleg túlmutat a természetes élőhelyek és élővilág védelmén (Márkus 2015). A biológiai sokféleség védelme ugyanúgy kiterjed a tájra és a tájalkotó elemekre, és így szorosan kapcsolódik a tájvédelemhez is.

A természetvédelem a környezetvédelemmel szemben elveti az antropogén forrásból származó kockázatot és pusztítást, hiszen ezek a hatások a ritka és veszélyeztetett értékekre komoly veszélyt jelenthetnek. Így határértékeket sem szab meg a természetvédelem. Az egyik legmeghatározóbb szemléletmódjának a megelőzés-központúságát tekinthetjük (Malatinszky 2017). Ez logikusnak tekinthető mivel, a megelőzés könnyebb, gazdaságosabb és sokkal hatékonyabb, mint a későbbi helyreállítás, javítás. Emiatt a legnagyobb elővigyázatossággal szükséges eljárni a természet- és a környezetvédelmet érintő kérdésekben, tevékenységekben (http1).

A természetvédelem céljai, feladatai és eszközei összemosódnak egymással. Például a szemléletformálás egyben cél, feladat és eszköz is lehet. A célok leginkább a társadalom felé

manifesztálódnak, míg a feladatok természetvédelem felé irányuló dolgok. Mindezek eredményeképp a természetvédelem céljai egyúttal szolgáltatások is a lakosság számára.

Manapság már egyre népszerűbb a természetvédelemmel foglalkozni és azt hirdetni, hogy zöldek vagyunk. Azonban vajon beegondolnak az emberek, hogy ez mit is jelent? Vajon mindenki észreveszi annak a komolyságát, hogy a természet és a természeti erőforrások védelme nélkül fenyegetetté válik nem csak az emberek, de az egész bioszféra sorsa és erősen kérdésessé válhat a Föld rövidtávú jövője is? Ha valóban így lenne, akkor nem lenne szükség az állam fokozott szerepvállalására, jogi szabályozásra, rendeletekre, valamint törvényekre, hiszen mindenki számára egyértelmű lenne (Márkus 2015).

„Művelésre hivatott szerv hazánkban a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) Természetvédelmi Hivatala (TH) és az alá tartozó 9 Igazgatóság. Alapelveit az 1996. évi LIII. törvény, vagyis a természet védelméről szóló törvény tartalmazza.”

A természetvédelem sikerességének a kulcsa, a természetvédelmi területek kijelölése, fenntartása, gondozása, tudományos feltárása. Szükség van ezeknek a védendő területeknek (természetvédelmi területek, tájvédelmi körzetek, nemzeti parkok) az ökológiai jellegének, törvényszerűségeinek a megismerésére és figyelembevételére (Bodnár et al. 1999 48.p.).

2.3. Természet- és környezetvédelem egymáshoz való viszonya

A két fogalom közötti összefüggés megértéséhez szükséges a két fogalom tisztázása. A természetvédelem fogalmát tisztáztuk az előző fejezetben, szóval most térjünk át a környezetvédelemre, hogy mit is jelent és mikor is vált a mindennapjaink részévé (Bihariné & Kanczler 2019).

A természetvédelem és a környezetvédelem közti különbség, hogy az utóbbi a mesterséges környezet védelmével is foglalkozik. Célja a megfelelő életkörülmények során az ember egészségének és fennmaradásának a biztosítása, valamint foglalkozik még az anyagi és a szellemi javak védelmével is. Ehhez hozzá tartozik a környezetfejlesztés is, mivel a környezetet az emberi szükségleteink szerint alakítjuk.

„Az ember környezete a bennünket körülvevő világnak a része, amelyben él és tevékenységét kifejti. Környezetünk tehát élő és élettelen, természetes és mesterséges (ember által létrehozott) alkotóelemeket tartalmaz (Moser & Pálmai 1996 25.p.).”

A környezetvédelem a legtágabb értelmezésben tartalmazza a természetvédelem célkitűzésit, azonban szűkebb értelmezésben már elkülönül egymástól a kettő.

A „környezetvédelem: olyan céltudatos, szervezett, intézményesített (társadalmi) tevékenység, amelynek célja az ember ipari, mezőgazdasági, bányászati tevékenységéből fakadó káros következmények kiküszöbölése és megelőzése az élővilág és az ember károsodás nélküli fennmaradásának érdekében (Láng 2002 636.p.).”

A környezetvédelem egy jóval fiatalabb szakterület. A XX. században kezdett kibontakozni, amikor is az ember környezetromboló tevékenysége már nyilvánvalóvá vált (Malatinszky 2017). A gazdasági változások előnyös hatásai ellenére szinte minden környezeti elem állapota leromlott. Egyértelművé vált, hogy a gazdasági feladatok bevezetésével egy időben biztosítani kell a környezetvédelmet is (Bihariné & Kanczler 2019).

Ahhoz, hogy a fogalmakban meghatározott célokat elérjük, szükség van a társadalom életének szinte minden területére kiterjedő összehangolt cselekvésre. A környezetvédelemre legnagyobb hatással a gazdaság van. Számptalan szennyező és tisztító hatás éri az élettelen környezetet és az élőlényeket. Ezek a negatív hatások a legtöbb esetben gazdasági tevékenységek során keletkeznek, így elsősorban a megoldás is itt keresendő.

A természet-és környezetvédelem szétválaszthatatlan, egyik sem működhet a másik nélkül, ezt leginkább a komplementer elv alapján lehet értelmezni, a két szakterület kiegészíti egymást és tiszteletben tartják a másik fél intézkedéseit. Ennek alapján a kapcsolatukat leginkább mellérendelőnek tekinthetjük. Nincsen hatékony természetvédelem, ha környezetében kedvezőtlen folyamatok játszódnak le. A környezetvédelem hiába egy tudatos viselkedésforma, ellenben szembe ütközhet a természetvédelmi előírásokkal (Kerényi 2006a).

„Minden természetvédelmi tevékenység egyben környezetvédelmi cselekedet is, de ez a tétel fordítva már nem igaz. Egyes környezetvédelmi tevékenységek nem, hogy nem tekinthetők természetvédelminek, de azokkal gyakran ellentétesek, természetvédelem ellenesek... Ilyenek például a talajjavítások, vízrendezések és a mocsárlecsapolások (Rakonczay 2002 9.p.).”

2.4. Nemzetközi szervezetek

Miért is van nagy szükség nemzetközi szervezetekre?

A nemzetközi szervezeteket a következő képen definiálhatjuk: „Az államközi együttműködés azon formái, amelyek nemzetközi szerződés révén jönnek létre több állam között, állandó struktúrával azaz legalább egy, de általában több állandó szervvel rendelkeznek és az alapító okiratukból következően nemzetközi jogalanyisággal vannak felruházva.”

„Nemzetközi szervezetek közös ismérvei, kritériumai:

- *Államközi együttműködés*
- *Nemzetközi szerződés hozza létre- alapító okirat*
- *Állandó struktúrával rendelkezik*
- *Nemzetközi jogalanyisága van (Sziebig 2016 7.p.)”*

A természet- és a környezetvédelem elsősorban helyi problémák megoldására koncentrálódik. Mindazonáltal ezek a veszélyek, problémák nem ismernek országhatárokat, így globális összefogásra van szükség. Nemzetközi összefogás nélkül, nem tudunk maximálisan fellépni a fenyegetettség ellen. Annál kiszolgáltatottabb egy ország, minél kisebb a mérete és ezáltal sokkal jobban a szomszédos országokra van utalva. Ezért is fontos az országok közötti együttműködés, mivel egyes ország nem rendelkezik elegendő erőforrással vagy szakértelemmel ahhoz, hogy önállóan megbirkózzanak a globális kihívásokkal. Ezek a koalíciók létrejöhetnek hosszú, vagy rövid távú problémák megoldására. A megállapodó feleknek nyilatkozniuk kell a kampányaikról, projektjeikről, az általános érvényű alapelveikről, eszközeikről és forrásaikról (Márkus 2015).

A továbbiakban bemutatok négy nagyobb nemzetközi szervezetet, amelyek alátámasztják a fentebb említett kritériumokat. Ezek a szervezetek egy keretet adnak a természet-és környezetvédelemnek, amelyre hosszú távon lehet építeni.

2.4.1. Európai Unió

Az Európai Unió egy sui generis államszerű alakulat, ahol egy sajátos tagállamok feletti, úgynevezett szupranacionális struktúra alakult ki, amelyek a törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalmi ágra emlékeztetnek, de szövetségi állam szintjéről nem beszélhetünk. A lisszaboni

szerződés óta az Unió nemzetközi jogalanyisággal is rendelkezik, amely segítségével szerződéseket köthet, jogok és kötelezettségek alanya lehet.

Mindezen jogi tulajdonságok által képes az unió hatásosan fellépni természet- és környezetvédelmi kérdésekben. 1951. április 18.-án hat európai állam kötötte meg az Európai Szén- és Acélközösséget. 1957. március 25.-én Rómában létrehozták az Európai Gazdasági Közösséget és az Európai Atomenergia Közösséget is. A környezetvédelem szempontjából a következő kulcs integrációs lépcső az Európai Egységes Okmány, mely több új hatáskört nevesített, köztük a környezetvédelmet is ([http6](http://6)).

Az Európai Közösség 1972-ben létrehozta az első Környezetvédelmi Akcióprogramot. Ezzel elindították a Közösség környezetpolitikát, amelynek általános céljai a következők:

„A környezetpolitikának a legjobb életfeltételeket nyújtó környezet megteremtésével kell segítenie az embert szolgáló növekedést, és e növekedést össze kell egyeztetnie a természeti környezet megőrzésének egyre növekvő szükségességével (Kerényi 2003b 444.p.).”

Az EU környezetvédelmi alapelvei:

Megelőző védelem elve és a környezetkárosítást kiváltó okok leküzdésének elve:

Ez a két elv arra utal, hogy a környezetpolitikának a szennyezések és ártalmak forrására kell irányulnia. Tehát a cél hatásvizsgálat és hatástanulmány elkészítése, amelyek segítségével a jövőben keletkezendő negatív folyamatok megakadályozhatók.

A környezetvédelmi szempontok integrálásának elve:

Ez az elv szintén a megelőzéssel foglalkozik, de nem magával a környezetvédelem politikával, hanem más gazdasági, politikai döntésekkel, amik kihatással lehetnek a környezetre.

Szennyező fizet elv:

Ebből az elvből egyértelműen következik, hogy a környezeti károkért és szennyeződésekért a szennyező vállalja a következményeket, tehát a szennyező, károsító az ok, az okozat pedig a környezeti kár.

Az állami felelősség és kötelezettség vállalás elve:

Ez az elv, az állam jelentős befolyásoló-és hatás képességéből ered, tehát az államoknak kiemelt szerepe van a környezetvédelemben és abban, hogy más államnak ne okozzanak kárt.

A nemzetközi együttműködés elve:

A cél az, hogy az egyetemes világ a saját és jövő generációinak érdekében környezetpolitikáját és programjait összehangolja és a fejlettebb országok segítséget nyújtsanak a fejlődő országoknak.

Az egyéni és kollektív részvétel elve és az együttműködés elve:

Az államnak kapcsolatot kell teremteni a társadalommal és az egyéneket arra ösztönözni, hogy részt vegyenek a környezetvédelmi döntések meghozatalában és azok érvényesítésében. Hiszen a környezetvédelem mindenki közös ügye.

Távlati gondolkodás elve:

Ez az elv a természeti erőforrások ésszerű, takarékos használatára vonatkozik.

Szubszidiaritás elve:

A szubszidiaritás elvét az Unió alapszerződéseiben is megtalálhatjuk, amelynek lényege, hogy a problémát a döntést mindig azon a szinten kell meghozni, ami erre leginkább alkalmas. Például, ha egy helyi jellegű probléma, ha helyben megoldható, nem érdemes ennél magasabb szinten döntést hozni. Négy darab szintet említhetünk, helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi.

A Maastrichti Szerződés további alapelveket emelt be:

A fenntartható fejlődés elve:

Ennek törvénybe iktatásával, a fenntarthatóság kritériuma minden környezetvédelmi, ökológiai döntéshozatalba beépült. „A fenntarthatóság a társadalomnak az a képessége, hogy tudatosan és felelősségteljesen használja az erőforrásait, anélkül, hogy kimerítené azokat vagy meghosszabbítaná a megújulási képességüket, és anélkül, hogy veszélyeztetné a jövőbeli nemzedékek hozzáférését ezekhez az erőforrásokhoz (http7).”

A környezetvédelem tervszerű alakításának elve:

Ennek az elvnek a lényege, a környezetpolitikában ne eseti döntéseket hozzanak, hanem közép és hosszútávú cselekvésű programok, tervek alapján alakítsák ki politikájukat

Maximális védelem elve és elővigyázatosság elve:

Az döntéshozók az esetleg környezeti károk megakadályozására, a lehető legnagyobb mértékben készüljenek fel, hogy az elhárítása lehetőség legyen. Cél a legjobb elérhető technológia alkalmazása (Best Available Technologies- BAT) (Kerényi 2003b).

A Tanács (Council), ahol a tagállamok féléves rotációs rendszerben váltják egymást, előre meghatározott, úgynevezett elnökségi triókban. A Tanács szervezetén belül működik a Környezetvédelmi Tanács, amelyet a környezeti kérdésekért felelős miniszterek alkotnak. Mint szakpolitikai döntéshozó, feladata, hogy jogszabályokat alkosson, a természetes élőhelyek, levegő-és víz tisztasága, hulladék- és fenntartható gazdálkodás terén (http6). Szakpolitikai döntéshozóként a feladata, hogy az Európai Parlamenttel közösen az olyan a környezettel kapcsolatos jogszabályokat fogadjon el, amelyek által megvédhetők a természetes élőhelyek, megőrizhető a levegő és a víz tisztasága, a hulladék megfelelő kezelése, valamint a nemzetközi konferenciákon és az éghajlatváltozással kapcsolatos nemzetközi tárgyalásokon az uniós álláspontok kidolgozása (http32).

Az Európai Unió természetvédelmi politikája két jogszabályra épül, a Madárvédelmi Irányelvre és az Élőhelyvédelmi Irányelvre. Elsődleges célja a Natura 2000 ökológiai hálózat kialakítása. Az irányelveket az uniós intézmények fogadják el szerződésekkel összhangban, melyek a tagállamok ültetnek be saját jogrendszerükbe és ezáltal általánosan alkalmazandó kötelező erőjű jogi aktus (Malatinszky 2017).

Madárvédelmi Irányelv

„Az 1979-ben megalkotott Madárvédelmi irányelv szigorú jogi kötelezettségeket ró az Európai Unió tagállamaira a természetben előforduló vad madaraknak az ökológiai igényeknek megfelelő szintű fenntartása, a madarakkal folytatott kereskedelem szabályozása, a hasznosításra alkalmas fajok vadászatának korlátozása, valamint a befogás bizonyos módszereinek megtiltása érdekében (Malatinszky 2017 48.p.).”

Az irányelv két részből tevődik össze: élőhelyvédelem és fajvédelem. Az irányelv megköveteli a tagállamoktól a vadon élő madarak védelméhez megfelelő élőhelyek sokféleségének és nagyságának a fenntartását, kezelését helyreállítását.

A különösen ritka és veszélyeztetett fajokra a következők terjednek ki:

- Védett területek, illetve Különleges Madárvédelmi Területek létesítése
- Védett és nem védett területek megfelelő fenntartása és kezelése
- A károsított élőhelyek helyreállítása, valamint új élőhelyek kialakítása

Az irányelv elrendeli a tagállamoknak, hogy megtiltsák:

- *„a természetben vadon előforduló madarak szándékos elpusztítását vagy befogását*
- *fészkek vagy tojások elpusztítását*
- *a tojások begyűjtését és birtoklását*
- *a madarak tartását és zavarását elsősorban a költési időszakban”*

Ez alól egyes fajok vadászatának engedélyezése kivétel lehet, továbbá más meghatározott társadalmi érdekek védelme

Az irányelv 5 mellékletből áll, amelyek felsorolják

1. *„azokat a fajokat, amelyek védelmére Különleges Madárvédelmi Területeket kell kijelölni*
2. *azokat a fajokat, amelyek az egész EU-ban vagy bizonyos tagállamokban vadászhatóak*
3. *azokat a fajokat, amelyek kereskedelme nem esik korlátozás alá vagy külön eljárás keretében engedélyezhető a tagállamoknak*
4. *a tiltott vadászati módszereket, valamint a vadászat során tiltott közlekedési eszközöket*
5. *a kiemelt kutatási témákat (http4)”*

Élőhelyvédelmi irányelv

1992-ben hozták létre az Élőhelyvédelmi Irányelvet, amelynek célja az Európai Unió jelentőségű fauna, flóra és természetes élőhelyek védelme és a fennmaradásának a biztosítása, természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével (Malatinszky 2017). Ez az irányelv írja elő az európai ökológiai hálózat, a Natura 2000 hálózat kialakítását, amelynek a Madárvédelmi Irányelv alapján kijelölt területek is a részei (http8).

A különleges természet-megőrzési területeket (amelyeket az eltűnés veszélye fenyeget, vagy csekély a természetes elterjedésük, vagy egy biogeográfiai régió belül jellegzetes

sajátosságokkal rendelkeznek) a közösségi jelentőségű (veszélyeztetett, sérülékeny, ritka vagy őshonos) állat- és növényfajok védelméért szükséges kijelölni (http9).

A hálózat kiépítésének legnagyobb előnye, hogy Magyarország természeti értékei ezáltal magasabb szintű, európai uniós védelemhez jutnak, amivel támogatni tudják a hazai természetvédelmi törekvéseket. A hálózat területei azonban nem helyettesítik a hazai védett természeti területek rendszerét, hanem kiegészítik (http8). A 17. cikk (1) bekezdése alapján a tagországoknak hatévente jelentést kell küldeni a Bizottságnak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetéről. Magyarország először 2007-ben, majd 2013-ban adott le országjelentést (http10).

Natura 2000 hálózat

A Natura 2000 hálózat magába foglalja a legértékesebb természeti területeket, amik az Európai Unió tagországaiban találhatóak és ezáltal egy összefüggő rendszert alkotnak. A világon egyedülállónak számító, egységes szabályozású ökológiai hálózat, amelynek az alapvető célja az Európában található vadon élő állat- és növényfajoknak, valamint a természetes élőhelyüknek a hosszú távú fenntartása, és az ember számára létfontosságú természeti környezet megőrzése (http11).

A hálózat az Európai Unió által létrehozott két irányelv alapján jött létre. A madárvédelmi irányelv végrehajtásaként kijelölésre került madárvédelmi területek, illetve az élőhelyvédelmi irányelvben kijelölésre került különleges természetmegőrzési területek alkotják a Natura 2000 területeket (http9). Ezek a bizonyos fajok és élőhelytípusok európai jelentőséggel rendelkeznek, mivelhogy veszélyeztetettek, sebezhetőek, ritkák, endemikusak vagy megtalálhatóak a kilenc európai biogeográfiai régió egyikében. Összesen 2000 faj és 230 olyan élőhelytípus létezik, melyeknek a legjelentősebb előfordulási területei Natura 2000 területek (http12). Magyarország csatlakozásával kiegészült a biogeográfiai régió a pannon régióval is, amelynek a legnagyobb része hazánk területén található. A csak Magyarország területén előforduló élőhelytípusokat és fajokat „pannonikumoknak” nevezzük. Az élőhelyvédelmi irányelv mellékletében található endemikus fajaink például *a magyar kökőrcsin*, *a pilisi len*, *a magyarföldi husáng*, *a magyar vakcsiga* és *a rákosi vipera* (http9).

A természetvédelmi területek, úgy mint, nemzeti parkok, továbbá egyéb országos vagy regionális védelem alatt álló területek, kizárólag nemzeti vagy regionális jogszabályok szerint

jönnek létre, és ezek országonként eltérhetnek. A státuszuk nem egyezik meg a Natura 2000 területekkel, ugyanakkor számos országos vagy regionális védelem alatt álló terület egyúttal Natura 2000 területnek is számít ([http12](#)).

2.4.2. Európa Tanács (Council of Europe)

Az Európa Tanács egy regionális nemzetközi szervezet, amelynek célja az emberi jogok védelme. A Tanács legfontosabb eredménye Az Emberi Jogok Európai Egyezményének (EJEE) elfogadása volt, amelynek keretében felállították Az Emberi Jogok Európai Bíróságát. Fontosnak tartom kiemelni, hogy az Európa Tanács nem az Európai Unió intézménye, hanem egy másik nemzetközi szervezet, ahol a kormányközi együttműködés van előtérben. Strasbourg Bírósághoz az EJEE által védett jog megsértése esetén lehet panaszt benyújtani. Az eljárásban tagállam kontra tagállam, vagy egyén kontra tagállam felperes-alperes pozíció lehetséges. Környezettel kapcsolatos ügyben több esetben folyamodtak sikeresen a bírósághoz, mely során a környezeti tényezők miatt sérült, az egyezmény által védett élethez való, magán és családi élet, valamint az otthon tiszteletben tartásának joga ([http13](#)).

Az Európa Tanács feladatai közé tartozik a fenntartható fejlődés ügye. A gazdasági fejlődés nem veszélyeztetheti az emberiség legfontosabb értékeit: a környezet és tájak minőségét, az emberi jogokat és társadalmi egyenlőséget, továbbá a kulturális sokszínűséget és a demokráciát. Az Európa Tanács elsősorban az éghajlatváltozást látja a legsúlyosabb környezeti problémának. Aktív szerepet vállal a természeti erőforrások és biodiverzitás megőrzésében, valamint a világ kultúráinak sokszínűsége és fennmaradása védelmében ([http30](#)).

Berni Egyezmény

Az Európa Tanács által előkészített egyezményt 1979-ben fogadták el Bernben. Az egyezmény a vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szól. *„Az egyezmény alapvető célkitűzése a természetvédelmi követelmények jobb figyelembevételének biztosítása a különböző ágazati politikák, különösen a tervezési és fejlesztési politikák kialakításánál a legtöbb állat és növényfaj számára a minimális védelem garantálása, valamint különleges védelem biztosítása egy sor veszélyeztetett faj számára.”*

Ezt tekintjük az első nemzetközi egyezménynek, amely a természetvédelem számos aspektusát magában foglalja és védi a teljes természeti örökséget. Az egyezményt

kiterjesztették Európán kívül is, tehát a afrikai országok is csatlakozhatnak, ezzel nagyobb védelmet nyújtva a vándorló fajoknak.

Magyarország számára konkrét feladatot jelentett az egyezmény teljesítése, hiszen a *Vipera ursinii rakosiensis* „*rákosi vipera*” élőhelyének védelméről volt szó. A 23. számú ajánlás figyelembevételével védelem alá került több fontos hazai élőhelye is. 1992 óta a kritikus időszakokban területőrző szolgálat is működik ezeken az élőhelyeken, a későbbi években az állományt segítő program végrehajtása is elkezdődött (Lányi et al. 1994 37.p.).

Európa Diploma

Az Európa Tanács 1965-ben létrehozta az Európa Diplomát abból a célból, hogy Európa természeti örökségeit megóvjuk. Akik a kitüntetést megkapják az Európa Tanács védnöksége alá kerülnek, amit ötévente újítanak meg.

„Azon védett területek érdemelhetik ki a címet, melyek kiemelkedő tudományos, természeti, kulturális vagy esztétikai értékekkel rendelkeznek és egyben megfelelő oltalom alatt állva kezelésük példaértékű (http14).”

A tagországok kormányai nyújtják be a szükséges pályázatot, majd egy szakértői csoport vizsgálja meg a terület jellemzőit és problémáit és ezek alapján javaslatot tesz a Miniszteri Bizottság felé. Ilyenkor általában a terület kezelésének javítására vonatkozó javaslatokat is tesznek. Az ajánlások be nem tartásával a diploma vissza is vonható. *„Jelenleg 26 országra terjed ki és a 70 diplomás területet felsorakoztató összeurópai természeti értéklistán 3 magyarországi területet is találunk.”*

1. Szénások Fokozottan Védett Terület (1995)
2. Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Terület (1995)
3. Tihanyi- félsziget vulkanikus képződményei (2003) (http15)

2.4.3. Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ)

Az ENSZ 1945. október 24.-én jött létre, azzal a céllal, hogy megteremtse a nemzetközi békét és biztonságot, gazdasági, társadalmi- szociális, kulturális együttműködést, az emberi jogok és szabadságjogok tiszteletben tartását. A szervezetnek jelenleg 159 tagja van, tehát a korábban említett két szervezethez képest, az ENSZ nem európai, ebből adódóan világszervezetről beszélhetünk (http16).

Az ENSZ Környezetvédelmi Programja (United Nations Environment Programme-UNEP) az 1972-es stockholmi világkonferencián hozott döntés folytán kezdte meg működését (Rull 2011). A program irányító szerve az 58 tagú kormányzótanács ([http29](http://29)). „Az ENSZ Közgyűlése széleskörű és nagy jelentőségű felhatalmazást adott a szervezetnek az ENSZ teljes rendszerére kiterjedő környezetvédelmi politika ösztönzésére, irányítására és összehangolására.” A szervezet egyik fő feladata, hogy koordinálja az ENSZ és más nemzetközi szervezetek környezetvédelmi programját, ellenőrizze és értékelje a környezeti, illetve természeti erőforrások állapotát és beszámoljon erről az ENSZ Közgyűlésnek. Valamint támogatja a környezet és természeti erőforrások védelmét, a tudományos és műszaki kutatásokat, továbbá szabványokat, követelményeket, mutatókat hoz létre a környezet állapotának ellenőrzésére és megóvására (Rull 2011, Agenda 21).

Ezen a világkonferencián az a javaslat született, hogy a környezeti nevelést minden ország ismerje el és támogassa. 1975-ben az UNESCO és az ENSZ Környezeti Programja (UNEP) elindította a Nemzetközi Környezeti Nevelési Programot (International Environmental Education Program, IEEP). Ekkor született meg a Belgrádi Charta, az ENSZ első környezeti neveléssel foglalkozó dokumentuma. A Belgrádi Charta fejtette ki először a környezeti nevelés területeinek a mai napig használt rendszerét ([http17](http://17)).

Bonni Egyezmény

Az ENSZ természetvédelmi tevékenységének hatására 1979. június 23-án elfogadták az egyezményt Bonnban, amihez Magyarország 1983-ban csatlakozott. Az egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméért jött létre, ami jogi, intézményi kereteket teremt a számukra. A vándorló fajok, különösen a madarak nagy távolságokat tesznek meg és ez számos ország területét érinti. A védelmük érdekében nemzetközi összefogásra van szükség. Az egyezmény függelékében megtalálhatóak azok a vándorló fajok, amelyek azonnali védelemre szorulnak, valamint amelyek védelmére és gondozására külön megállapodás szükséges.

A csatlakozó tagállamok kötelessége a vándorló állatok élőhelyeinek a megőrzése, a vándorlást akadályozó tevékenységek megelőzése, vagy csökkentése. Szigorúan ellenőrizni kell a vándorló fajokra veszélyt jelentő nem őshonos fajok betelepítését vagy betelepülését.

Számos hasonlóság fellelhető a Bonni és a Ramsari egyezmény között, mivel a vándorló madarak és élőhelyeik védelme a cél, ami azonos a Ramsari egyezmény céljaival is. A

különbség, hogy itt nagyobb hangsúlyt helyeznek az élőhelyek hálózatának a megőrzésére, valamint a közös kutatási és monitoring programokra (Kerényi 2003b).

Washingtoni Egyezmény-CITIES

1973. márciusában fogadták el az egyezményt a veszélyeztetett vadon élő állat-és növényfajok nemzetközi kereskedelméről. Hazánk 1985-ben csatlakozott hozzá (Kerényi 2003b).

„Az egyezmény célja a vadon élő veszélyeztetett állatok és növények bizonyos fajainak megóvása a nemzetközi kereskedelem útján történő túlzott kiaknázástól, továbbá az ezt szolgáló nemzetközi együttműködés rendszerének, kereteinek, eszközeinek kialakítása és működtetése.”

Az egyezmény természetvédelmi és kereskedelmi elemeket is tartalmaz, hiszen tiltja azoknak a fajoknak a nemzetközi kereskedelmét, amelyeket a kipusztulás fenyeget, továbbá engedélyhez köti azoknak a fajoknak a szigorúan szabályozott kereskedelmét, amelyek még nem számítanak veszélyeztetettnek, viszont, ha nem figyelünk könnyen azzá válhatnak. Ezek az előírások az adott fajok élettelen egyedeire, azok részeire, származékaira is vonatkozik (Lányi et al. 1994. 43.p.).

Világörökség Egyezmény

Az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) 1972. novemberében elfogadta a Párizsban tartott csúcskonferencián a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezményt (Világörökség Egyezmény), amelynek az alapvető célja az emberiség kiemelkedő értékekkel rendelkező kulturális és természeti örökségének a megőrzése. Nem különösképp természetvédelmi célú nemzetközi egyezmény, azonban lényeges természetvédelmi vonatkozásai és kapcsolódásai is vannak.

Az egyezményhez csatlakozó államoknak kötelezettségük a területükön fekvő világörökségi helyszínek megóvása és megőrzése a jövő generáció számára. Az egyezmény alap gondolata, hogy a kulturális, amellet természeti örökség valamely elemének elvesztése, vagy károsodása a világ számára veszteséget jelentene, ezért van szükség nemzetközi együttműködésre. A másik fontos eleme az Egyezménynek, az 1978-ban létrehozott Világörökség Lista. Magyarország nyolc világörökségi helyszínnel rendelkezik, és ezzel a tanúbizonyosságát adva kulturális és természeti kincsei gazdagságának ([http18](#), [http19](#)).

2.4.4. Természetvédelmi Világszövetség (IUCN)

Az 1948-ban létrehozott IUCN ma a világ legnagyobb és legváltozatosabb környezetvédelmi hálózatának számít. (http20) A legismertebb tevékenységük a kihalással veszélyeztetett fajok listájának az összeállítása, amit vörös listának vagy könyvnek hívnak. Ez a lista minden faj esetében megállapítja a kipusztulásának a kockázatának a mértékét és ezeket a fajokat a következő kategóriákba sorolhatjuk (http21).

1. Kipusztult: ha az adott taxon utolsó egyede is biztosan elpusztult vagy az elmúlt 50 évben egyetlen egyedét sem sikerült kimutatni
2. A természetben elpusztult: ha a fajnak csak fogságban fordulnak elő egyedei
3. Kipusztulással veszélyeztetett: ha a természetes környezetében kipusztulás közvetlen közelébe kerül
4. Veszélyeztetett: ha a természetes környezetében a kihalás veszélyének nagy a valószínűsége
5. Sebezhető: ha a természetes környezetében a kihalás veszélyének alacsonyabb a valószínűsége
6. Veszélyeztetettség közeli: ha nem sorolható be egyik fenti kategóriákba sem, de védelem nélkül előreláthatóan a veszélyeztetett fajok közé kerülne
7. Adathiányos: ha aktuális elterjedéséről vagy populációinak státuszáról nem áll rendelkezésünkre megfelelő mennyiségű adat, emiatt nem állapítható meg a veszélyeztetettség foka sem (http22)

2.5. Civil szervezetek

Számtalan olyan természetvédelmi feladat van, amelynek a jó, folyamatos végrehajtása még a megfelelően kialakított állami intézmények és a rendelkezésre álló anyagi eszközök esetén sem megoldható társadalmi háttér nélkül. A társadalmi szervezetek támogatása nélkülözhetetlen ehhez. Ezek a szervezetek hagyományosan fontos feladatokat látnak el, és elsődlegesen a természetvédelmi programokat gondozó társadalmi szervezetekre térnek ki. Komoly szerepet vállalnak a környezeti nevelésben, adatokat szolgáltatnak, fajvédelmi programokat hoznak létre, élőhely kezelést végeznek, madárgyűrűzést szerveznek, mindezt nemzetközi pályázati forrásokból, cégek támogatásaiból, illetve magánszemélyek adományaiból finanszírozva (Malatinszky 2017). Civil szervezetek a világ minden részén léteznek, viszont, ami az egyik országban civil szervezetnek számít, nem feltétlenül számít annak egy másikban, mivel a jogi meghatározások és az engedélyezett tevékenységek országonként eltérőek lehetnek (http2).

Ahhoz, hogy megértsük, hogy mik is ezek a szervezetek és mivel foglalkoznak, fontos tisztázni a fogalmakat. Non-profit? Civil? NGO? E szinonimaként használt fogalmak igazából eltérő logika mentén definiálják ugyanazt. A non-profit a közgazdaságtanból ered és olyan lényegében gazdálkodó szervezetekre koncentrálódik, amelyek a tevékenységeik során profitra szert tehetnek, de a nyereséget nem oszthatják szét maguk között. A nyereséget a szervezeti munka továbbfejlesztésére kell befektetni. A civil szféra fogalmát általában társadalomelméleti szakemberek alkalmazzák. Ezzel különböztetik az állami intézményektől, valamint a piaci szereplőktől a harmadik szektort. Az NGO a kormányzati szervezetektől teljesen független (Domokos 2001).

A legfőbb jellemzőik:

- „Nem kormányzati szervezetek, vagyis nem függenek közvetlenül a kormánytól, sem jogilag, sem intézményesen nem tagolódnak be az állami szektorba”
- Önszerveződés, saját akaratból alakulnak meg
- Nonprofit szervezetek, szóval nem a profit vezérli őket, az esetleges profitot nem oszthatják szét maguk között, hanem az alaptevékenység szerinti közcélba kell invesztálniuk
- Intézményesültek, azaz jogi személynek számítanak. Szervezeti és működési szabályzattal rendelkeznek, folyamatosan működnek
- Önszabályozók, a működési szabályaikat maguk alakítják
- „Közhasznú szervezetek, közvetlenül vagy közvetve a közjót szolgálják (http3)”

A magyar jogrendszerben elsőként a Nemzeti Alapprogramról szóló, 2003. évi L. törvény tisztázta a civil szervezetek fogalmát az alábbiak szerint:

„Az egyesületi jogról szóló 1989. évi II. törvény alapján létrejött, jogi személyiséggel bíró társadalmi szervezet, szövetség (kivéve a pártot, a munkaadói és munkavállalói érdekvéviselői szervezetet, a biztosító egyesületet, valamint az egyházat) és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény alapján létrejött, jogi személyiséggel bíró alapítvány (ide nem értve a közalapítványt) (Varga 2012 13.p.).”

Ebből következik, hogy ezek olyan társadalmi szervezetek, amelyek nonprofit, önszabályozó módon, kormányzattól függetlenül, valamint az önkéntesekre támaszkodva a közjóra koncentrálnak (http3). Tevékenységük gyakran egy nagyobb országos vagy globális problémakörre összpontosul, és a szervezet célja ennek a lokális leképezése (Osváth 2005.).

A természetvédelmi szerveződések megismertetik a természeti értékeket és a védelmük népszerűsítésére törekednek. Céljuk a lakosság bevonása, a környezettudatos életre nevelése. Kutatásokat, védelmi programokat szerveznek, valamint és szaktanácsadással is ellátják az állami és önkormányzati szerveket. A társadalmi szervezetek programjai, tevékenységei már önmagában példamutatóak és a demokratikus döntéshozatal szép példái. A lakosságot is közvetlenül beavatják az őket érintő kérdésekbe (Malatinszky 2017).

A civil szervezetek támogatottsága nem eléggé széleskörű, ezért nagy szükségük van önkéntesekre (Osváth 2005). A munkájuk egy részét sokszor önkéntesekkel, lelkes természetvédőkkel végzik. Amire azért is van nagy szükségük, mivel sok esetben munkaerőhiányban szenvednek (Malatinszky 2017).

A nagyobb befolyással bíró nemzetközi szervezetek mellett, bemutatok pár hazai egyesületet is, amelyek nagy eredményeket értek el hazánkban.

2.5.1. Magyar Madártani és Természetvédelmi egyesület

Az MME hazánk, és Közép-Kelet-Európa egyik legnagyobb (több, mint 10.000 tag) politikától független társadalmi szervezete. Fő célja a madarak védelmével előmozdítani az emberi életminőség és a biológiai sokféleség megőrzését.

A szervezet együttműködik a lakosággal, az önkormányzatokkal, a gazdálkodókkal és az állami természetvédelemmel is. Nem csoda, hogy egy ilyen nagyságú szervezet Magyarországon jött létre, hiszen a természetvédelemnek, csak úgy, mint a madárvédelemnek jelentős gyökerei vannak hazánkban. Például gondolhatunk Herman Ottó madárvédelmi munkásságára, vagy gróf Apponyi Albertre, aki elsőként rendelte el a Madarak és Fák napja megünneplését (http4).

Az MME több szakmai csoport és szakosztály keretében foglalatoskodik országszerte. A gyerekek körében közkedvelt programokat, táborokat szerveznek, mint például: Madarász Suli, Madárbarát kert, Az év madara, tűzok, vagy a fehér gólya védelmét célzó programok. Az MME nemzetközi kapcsolatban is részesül, a madárvédelemi szervezetek világszövetsége, a Birdlife International a magyarországi partnere (Malatinszky 2017).

2.5.2. Magyar Természetvédők szövetsége

A Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) 1989-ben alakult meg. Ernyőszervezetként több, mint száz hazai környezet és természetvédő szervezet tartozik bele ebbe a szövetségbe. A programjuk középpontjában a természet egészségének a védelme és a fenntartható fejlődés elősegítése áll. Kiemelten foglalkozik az éghajlatváltozás hatásainak a mérséklésével, valamint támogatja a GMO mentes és természetbarát mezőgazdaságot. Fellép a káros infrastruktúrák, ipari beruházások és a zöldre festő cégek ellen. A Szövetség tagjai minden megyében megtalálhatóak és küzdenek a céljaikért. Nemzetközi szervezetekkel, főként a Föld Barátai hálózattal kooperálva fontos szerepet játszanak Európa és a világ környezetvédelmi civil összefogásban. Az MTVSZ az elveit tekintve radikális szervezet. Közösségi akciók, tanulmányok, kiadványok és hiteles szakmai rendezvények révén akarják rávilágítani a döntéshozókat és az állampolgárokat a környezeti problémákra és azok okaira ([http5](#)).

2.5.3. Greenpeace

A Greenpeace nemzetközi szervezet 2002 óta létezik Magyarországon, ezen kívül, több mint 55 országban található meg. A Greenpeace-t 1971-ben alapította egy csapat elkötelezett fiatal. Ez egy független szervezet, miszerint nem fogad el pénzt kormányoktól, vállalatoktól vagy politikai pártoktól. *„A fennmaradásukat magánszemélyek vagy magánszemélyek által alapított támogatásoknak és a közép- és kelet-európai Greenpeace-től kapott adományoknak köszönhetik.”*

A legfőbb céljuk, hogy kampányaikkal minél szélesebb körben terjesszék a környezettudatos szemléletet és életmódot, továbbá, hogy megakadályozza a természetet és az emberi környezetet pusztító tevékenységeket. A megalapításuk után számos sikert könyvelhetnek el, például 1983-ban az ő munkájuknak köszönhetően, hoztak létre egy egyezményt, amely megtiltja a radioaktív hulladékok tengerbe süllyesztését, valamint elérték, hogy a Déli-Sarkvidéket természetvédelmi területté nyilvánították.

A hazai működését a 2000-es évek elején kezdte meg a tiszai ciánszennyezés hatására.

„Azért dolgozunk, hogy hazánk talaja, levegője és vizei is tiszták legyenek; hogy mindenki hozzáférhessen a tiszta és olcsó megújuló energiához; hogy mindannyian egészséges, vegyszermentes élelmiszereket fogyaszthassunk és egészséges levegőjű, zöld városokban élhessünk ([http23](#), [http24](#)).”

2.5.4. World Wide Fund for Nature

„Nem védhetünk meg mindent, amit szeretnénk, de annál sokkal többet tehetiünk mintsem, hogy üljünk ölbe tett kézzel.” Sir Peter Scott, a WWF egyik alapítója ([http25](http://25)).

A WWF, magyarul Természetvédelmi Világalap a világ egyik legnagyobb természetvédelmi civil szervezete, amelyet 1961-ben alapították meg Svájcban. A szervezet már több mint 100 országban tevékenykedik a természeti értékek védelméért és a fenntartható jövőért (1. ábra).

1. ábra: A WWF nemzetközi irodáit bemutató világtérkép

A természet és az emberiség harmóniában élése mellett fontos céljuk a biodiverzitás védelme, a természeti erőforrások hosszú távú fenntartható használata, a megújuló erőforrások használatának elősegítése, valamint a környezeti szennyezések minimalizálása.

A panda logó miatt sokan úgy hiszik, hogy ez egy állatvédő szervezet, azonban a WWF az élővilágra egy egységként tekint, és így is tervezi megmenteni. A szervezet programjai hat nagy témára koncentrálnak.

1. Erdők védelme, helyreállítása
2. Édesvizek védelme
3. Konkrét fajok védelme
4. Klímavédelem
5. Fenntartható élelmiszer termelés
6. Óceánok és partvidékek

A megalapuláskor még World Wildlife Fund néven működött a szervezet és eleinte a legfőbb céljuk a veszélyeztetett fajok védelme volt. Azonban rá kellett jönniük, hogy a fajok

megmentéséhez először az élőhelyüket kell megvédeni. A hatékony természetvédelem érdekében élőhelyeken átívelő programokra van szükség.

A változások eléréséhez azonban elengedhetetlen a kormányokkal, vállalatokkal és mindenekelőtt a magánszemélyekkel való együttműködés, mivel olyan döntéseket hozhatnak, amelyek a természeti erőforrások felhasználásával függenek össze vagy olyan kormányt alakítanak ki, amely hatással van a természetre.

A személetformálás fontos szerepet tölt be a civil szektorban és egy élhető jövő kialakításában. A WWF globálisan dolgozik és egyik erőssége abban rejlik, hogy képesek bevonni az érdekelt feleket az üzleti életbe, a civil társadalomba és a tudományos életbe annak érdekében, hogy innovatív megoldásokat dolgozzanak ki ([http25](#), [http26](#)).

3. A VIZSGÁLATOK MÓDSZEREI

3.1. Kvalitatív Kutatás

A kvalitatív módszerek általában mélyebb, árnyaltabb ismeretek megszerzésére irányuló adatfelvételek. A kapott eredményeket nem lehet számszerűsíteni, sem mérni (http33). Ilyen módszernek számít az interjú, terepkutatás és a kísérlet, amely során a kutató közelebbi kapcsolatot tud kialakítani az alannyal, és ezáltal olyan területekre is betekintést nyerhet, amire a kvantitatív kutatás természetéből kifolyólag nincs ráhatása, ezért is választottam ezt a kutatási módszert (http34).

A mélyinterjú elkészítéséhez segítségül hívtam a volt projektvezetőmet, Patkó Dórát, aki online interjú keretében válaszolt a kérdéseimre és kellő mennyiségű, és minőségű információval látott el. Az „*Eredmények és értékelésük*” fejezetben ismertetem az interjúkérdéseket és a rájuk kapott válaszokat, valamint részletesen bemutatom a WWF Magyarország civil szervezetet.

3.2. SWOT- analízis

A szervezet külső és belső paramétereinek felméréséhez a SWOT- analízist választottam. Ez egy elemzési technika, amivel egy cég, termék vagy projekt életképességét vizsgálhatjuk meg. Az elemzés lényege, hogy feltérképezi a WWF Magyarország erősségeit (strengths), gyengeségeit (weaknesses), lehetőségeit (opportunities) és veszélyeit (threats). Ezt a négy területet két külön kategóriába csoportosíthatjuk, belső és külső tényezőkre.

A belső tényezőkre van ráhatásunk, ide tartoznak az erősségek és a gyengeségek. A külső tényezők, azonban a hatáskörünkön kívül esnek. Ilyenek a lehetőségek és a veszélyek.

Az erősségek belső tényezők, amiket mi irányítunk ezáltal lehet rájuk alapozni, tervezni. A gyengeségekhez tartoznak azok a negatív faktorok, amik gyengítik az erősségeket, ezeket folyamatosan felügyelni és megállítani kell. A lehetőségeket priorizálni, a veszélyeket pedig felmérni és a minimumra csökkenteni szükséges. (Az analízist lásd. a 4. „*Eredmények és értékelésük*” fejezetben, *1.táblázat*) Az elemzésem célja az interjúban kapott válaszok vizsgálata, valamint a szervezet gyengeségeire és az őket veszélyeztető tényezőkre való rávilágítás és javaslattétel a problémák megoldására (http28).

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

Ebben a fejezetben a WWF Magyarország munkáját vizsgálom és mutatom be. A szakmai gyakorlatomat a WWF Magyarországnál töltöttem, ezáltal reprezentatív képet kaptam a szervezetről. A szakirodalmi feldolgozáson és a gyakorlati helyemen szerzett tapasztalataim hasznosításán túl, segítségemre volt a kvalitatív módszerként alkalmazott mélyinterjú is.

4.1. WWF Magyarország

1. Hogyan épül fel a WWF Magyarország? Milyen a kapcsolatuk a Nemzetközi WWF-vel?

A WWF Magyarország a nemzetközi hálózat tagja, amely 1991-ben kezdte meg működését hazánkban. Közhasznú alapítványként működő civil szervezet, amely teljesen független a nemzetközi WWF-től. Minden iroda nemzetközi törekvésekkel összhangban, azonban a hazai igények alapján meghatározott célokat követ.

Az nemzetközi WWF céljai nagyjából megfelelnek a hazai iroda céljaival is. Ugyanúgy kiterjed a védelmük az erdőbiodiverzitásra és annak helyreállítására, a vizes élőhelyekre, azonban Magyarországon kifejezetten a folyóvizekkel foglalkozunk. A fajok védelmére közösségeket hozunk létre, hogy az adott faj fennmaradását segítsük. Itthon kifejezetten a konfliktusos nagyragadozókkal foglalkozunk, amelyek újra megjelentek az országban és ezáltal konfliktusokat okoztak, ilyen például a medve, hiúz és a farkas.

A magyarországi iroda teljesen autonóm, szóval saját célokkal, stratégiával és irányvonalakkal rendelkezik. Az iroda tagja egy ernyőszervezetnek, a WWF CEE-nek (Central and Eastern Europe). A természetvédelmi tevékenységeket jó összehangolni európai szinten, hiszen a fajok, élőhelyek nem alkalmazkodnak az országhatárokhöz. Ezért van szükség egy koordinátorra, mint a WWF CEE, aki átlátja az egészet. Számos pályázat részvevő irodáit is ők választják ki, az alapján, hogy melyik irodáknak érdemes összefogni, hogy egy adott élőhely vagy faj védelmét biztosítani tudják.

Egy másik nagyon fontos szervezet a WWF EPO (European Policy Office). Feladatuk, hogy segítsenek az olyan uniós politikák kialakításában, amelyek hatással vannak az európai és globális környezetre.

Ami e fölött helyezkedik el az a WWF International. Ők külön szervezetként is működnek, és nem a kisebb nemzeti irodák munkáját irányítják, hanem globális szintű rendezvényeket, programokat szerveznek, mint például a Föld órája eseményt is.

A Nemzetközi WWF-vel havonta van egy csoportos megbeszélésünk, ahol általában megosztjuk egymással az ötleteinket, és beszámolunk, arról, hogy hogyan haladunk a munkával.

2. Milyen munkacsoportok vannak, és nekik mik a feladatuk?

A munkacsoportok négy nagy programmal foglalkoznak:

1. Élő folyók program
2. Klíma és energia program
3. Nagyragadozók program
4. Erdők program

Az álló- és a folyóvizek ősidők óta fontos szerepet játszanak hazánkban. A fajgazdagságukkal és az élőhelyek változatosságával színesebbé teszik Magyarország élővilágát. A Duna a természeti értékek mellett, a társadalom számára is egyedülálló értékekkel szolgál. A vízbázisok, amelyeket a folyó táplál, mintegy 2 millió ember számára biztosítják az ivóvizet. A Dráva természetes vízparti élőhelyei valódi különlegességnek számítanak, az ártéri erdők, homok- és kavicszátonyok, szakadópartok, mellékágak és holtágak. Ezek az élőhelyek olyan ritka madárfajoknak adnak otthont, mint a rétisas, fekete gólya, kis csér és a partifecske.

Viszont a felszíni vizeink Kelet-Európához képest rossz állapotban vannak. A felszín alatti vizek mennyiségi és kémiai szempontból jobb állapotúak, mint a felszíni vizek. Ebből az következik, hogy a felszín alatti vizeink könnyen veszélybe kerülhetnek a túlhasználat és a felszíni vizesélőhelyek leromlása során.

A WWF ezért hozta létre az élő folyók programot, hogy a hazai folyók, elsősorban Duna, Tisza, Rába és Dráva, és a folyók menti élőhelyek, mocsarak, ártéri erdők, lápok állapotának romlását megállítsa. Mintaterületeket jelöltük ki annak érdekében, hogy bemutassuk hogyan képes a helyes tájhasználat javítani a tavak, holtágak, valamint az árterek állapotán.

Ilyen programnak számított a LIFE+ Nature program, a Danube Floodplain, Élő- Duna Turné és a Wise-Drava. (Élő folyók program)

A második nagyobb program a klíma és energia program. Az emberiség egyik legnagyobb problémája a klímaváltozás. E változás középpontjában azonban az ember áll, mivel túl nagy mennyiségben juttatunk üvegházhatású gázokat a légkörbe, amelyek a felmelegedést okozzák. A rengeteg nem megújuló energiahordozó használata és szén-dioxid kibocsátás tovább súlyosbítja a helyzetet. Az emberiséget a jólét vezérli, ezért hajlamosak megfélemleni a jövőjükről. A túlfogyasztás világnapja évről-évre hamarabb következik be, alig több mint fél év alatt feléljük a Föld erőforrásait. Szemléletformáló kampányokkal, valamint edukatív kiadványokkal és eseményekkel hívjuk fel a lakosság figyelmét a klímaváltozás veszélyeire.

A borsodi ártér településeivel fogtunk össze, hogy helyreállítsák a hullámtér természetes állapotát. Tiszatarjánban körülbelül 100 hektáron alkalmazzuk a fenntartható ártéri tájhasználatot és ennek fontos része az invazív gyalogakác végleges eltüntetése. További 30 hektáron energetikai célú faültetvényeket telepítettünk. Az ártéri legeltetést szürkemarhákkal, és vízbivalyokkal történik, ez a két faj kiválóan kiegészíti egymást, míg a bivalyok a vizesélőhelyeket és azok partjait kedvelik, a szürkemarhák leginkább a fás legelőket, ezzel is hozzájárulva a gyalogakác visszaszorításához. (Klíma és energia program)

Korábban hazánkban mindhárom őshonos nagyragadozó, a hiúz, a farkas és a medve is elterjedt volt. Azonban üldöztetésük folytán számuk megfogyatkozott. A 20. századtól a természetvédelem kihaltak tekintette ezeket a fajokat. A 80-as évektől mégis elkezdtek természetes úton visszatelepülni a szlovák Kárpátok irányából. A pontos egyedszámukat nem ismerjük, ugyanakkor, hogy biztosítani tudjuk számukra a jövőt, újra meg kell tanulnunk együtt élni velük. A farkasnak több állománya található a Bükkben, a Zempléni-hegységben és az Aggteleki-karszt területén. A hiúz kis egyedszámban előfordul a Börzsönyben és Nógrád megye egyes részein. A medvék kóborló példányai jelennek meg az országban. Észlelték őket az Aggteleken, Bükkben, a Karancs-Medves vidékén, és a Sajó-völgyében is.

Az egyik probléma, hogyan sokan veszélyesnek gondolják ezeket a fajokat. A támadások azonban extrém helyzetekben alakulhatnak ki. A másik konfliktusforrás, hogy a nagyragadozók képesek más haszonállatokat elejteni, és ezzel kárt okoznak az állattartónak. Ilyen helyzetekben prevenciós és kompenzációs lehetőségek állnak rendelkezésre a gazda számára. Másrészt konfliktus alakulhat ki a nagyragadozók és a vadászok között, a túlzott mértékű nagyvadak fogyasztása következtében, így a vadászatra jogosultnak csökken a vadászati lehetősége. Ez azonban hazánkban a nagyragadozók csekély egyedszáma mellett nem jelent óriási problémát.

A különböző hazai kutatások elősegítése érdekében a nemzeti parkokkal dolgozunk együtt. Az Európai Unió támogatásával megvalósult az EuroLargeCarnivores LIFE projekt, amelynek célja, hogy az érdekcsoportok között párbeszédet alakítson ki és ezáltal információkat gyűjthetnek és oszthatnak meg egymással. Olyan témákról olvashatnak, mint monitoring, ember-vadvilág konfliktusok csökkentése, orvvadászat, továbbá a gazdasági lehetőségek és befektetések is a projekt részét képezik. (Nagyragadozók program)

Magyarországon körülbelül 2 millió hektár erdő és faültetvény található. Az erdőknek a fele őshonos fajokból tevődik össze, a másik felét nyárültetvények, valamint telepített fenyvesek, akácok teszik ki. Az erdők a biodiverzitás fenntartása mellett, ökoszisztéma szolgáltatást is nyújtanak a társadalom számára. Ilyen szolgáltatásnak számít a tiszta ivóvíz, tiszta levegő, klímaszabályozása, faanyag és rekreációs lehetőség. Az erdőket több veszély is fenyegeti, mint például: erdőgazdálkodás, idegenhonos növény-és állatfajok megjelenése, és a klímaváltozás.

A WWF több projektet is indított annak érdekében, hogy a veszélyt megelőzze. Az Erdő program legfőbb célja, hogy a védett és a Natura 2000 területeken lévő erdők egy része háborítatlan maradjon, magyarán kikerüljön a gazdasági célú faanyagtermelésből. Az ilyen területeken csakis természetvédelmi erdőkezelés valósulhat meg és a természetes folyamatokra kell bízni a táj alakítását. A természetvédelmi erdőkezelés által eltávolítjuk az idegenhonos fajokot, valamint javítjuk az erdő szerkezetét. Ilyen háborítatlan erdőket elsősorban a nemzeti parkok belső területein lehet kivitelezni. A zónákra osztással még egyértelművé lehet tenni, hogy a nemzeti parkok mely területein tilos az erdőgazdálkodás.

A szervezet támogatja a folyamatos borítást biztosító erdőgazdálkodást (szálalás, örökerdő üzemmód), amelynek célja, hogy a fákat egyenként vagy kis csoportok vágják ki, ami hasonló a természet okozta bolygatáshoz. Az így művelt erdők, természetesebbnek és ellenállóbbnak bizonyultak.

A WWF az ország számos pontján közreműködik leromlott állapotú erdők rehabilitációjában. A kezdeményezés legfontosabb eleme, az idegenhonos fajok eltávolítása és a tájra jellemző fajok visszatelepítése. Leginkább az Alföldön van szükség az eredeti erdőállomány visszaállítására. (Erdők program)

A négy nagyobb program mellett, nagyon meghatározó a WWF-nél a környezeti nevelés. Fontos felhívni az emberek figyelmét a természeti erőforrások fenntartható használatára és a

természettel harmóniában élésre. Törekszünk a környezeti neveléssel egy közösség kialakítására. Ehhez a munkacsoporthoz tartozik az önkéntesek menedzselése is. Minden évben megrendezésre kerülnek különböző események, táborok és workshopok, ahol önkéntes képzésre várjuk az embereket (http27).

3. Hogyan zajlik a szervezet finanszírozása?

A WWF finanszírozása is ugyanúgy működik, mint minden civil szervezeté Magyarországon. A működésünk többnyire pályázat alapú. A bevételünk legnagyobb részét az európai szintű projektek adják, ezek általában 4-5 országos együttműködések. Ilyenek például az erdők helyreállításával kapcsolatos programok, hiszen egy beavatkozás eredménye több évbe is telhet. Ezek hosszú és nagy költségvetésű projektek, amikből fenn tudjuk tartani magukat.

A másik legfontosabb bevételi forrás a céges együttműködésekben tevődik össze. Továbbá a Panda boltból, az 1% adóbevallásból, az egyéni adományokból és a Nemzetközi WWF-től jutunk jövedelemhez. A FUMA CO. (Fundraising and Marketing and Communications) csapat dolgozik azon, hogy egyéni adományokból, illetve céges együttműködésekben is legyen bevétel.

4. Esetleges negatívumok a szervezetnél?

Negatívumnak nem nevezhető, de az iroda az elmúlt 4-5 évben megduplázta az alkalmazottai számát, most közel 40 alkalmazottal dolgozunk együtt, ezáltal az iroda már kicsit szűkösnek bizonyul. A home office által azonban egyelőre megoldható a probléma, de a későbbiekben gondolkozni kell más megoldásokon.

A vezetőség bele is vágott egy szervezetfejlesztési munkába, mivel a bevett eljárások, módszerek, amik 15-20 főnél működtek, 40 fő felett már nem kompatibilisek. Új rendszereket, új céges kultúrát kell kialakítani. Ezért a vezetőség 2-3 havonta képzéseken vesz részt, illetve bevezették az All-Staff Meetinget is, hogy bevonják az egész irodát az ötletelésbe.

A civil szektorra mindig is igaz volt a túlterheltség, azonban a covid vírus óta határozottan több munkánk van, mint azelőtt. Ezen lehetne változtatni, hogy kialakítsunk egy hatékonyabb munkamegosztást (Blahó & Pradler 2014).

4.2. SWOT-analízis kiértékelése

Az analízis kiértékeléséhez felhasználtam az interjún kapott információkat, valamint a gyakorlati tapasztalataimat. Az eredményeim az *1. táblázat* adatai adják.

Erősségek <ul style="list-style-type: none"> • Nemzetközi kapcsolatok • Független, pártpolitika mentes • Leghitelesebb zöld civil szervezet • Kampányszervezeti struktúra • Egységesített célkitűzések • Szubszidiaritás • Kutatások, terepi projektek, vizsgálatok • Kommunikáció, arculat • Alkalmazottak megkétszereződése • Gyakorlati helyszín diákoknak • Önkéntesek toborzása • Szemléletformálás	Gyengeségek <ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi megosztottság • Alkalmazottak túlterhelése • Kicsi irodahelység
Lehetőségek <ul style="list-style-type: none"> • Szociális média, fiatalok elérése • Home office • Szervezeti fejlesztési munka	Veszélyek <ul style="list-style-type: none"> • Pályázatoktól, cégektől függés • Utcai támogatók számának csökkenése • Nemzetközi WWF-től kevés támogatás • Covid vírus óta a munka megduplázódott

SWOT

1.táblázat: A WWF Magyarország SWOT- analízise

A szervezet a belső, jól működő erősségeire, tulajdonságaira építheti tovább a jövőjét, és ezáltal képes fennmaradni hosszútávon. A nemzetközi ismertség és kapcsolatok során a szervezet egy megbízható, hiteles arculatot alakított ki magának, ami által a kisebb irodák is könnyen érvényesülni tudtak. A függetlenségének köszönhetően képes hitelesen kiállni a nézetei mellett.

A szervezetnél érvényesül a szubszidiaritás elve, miszerint a problémát mindig azon a szinten kell meghozni, ami erre a leginkább alkalmas. A magyarországi iroda, először helyi szinten kezeli a problémát, a globális problémákért a Nemzetközi WWF felel. A hazai irodának

is célja a globális szintű problémamegoldás, ezért a WWF kampányokba, nagyobb programokba foglalja az egyetemes célkitűzéseit. A kampányszervezeti struktúrából adódóan ezek a programok nagyon tudatosan lettek felépítve. Számos program eredményessége akár több évet is felölelhet.

Az interjú során kiderült, hogy az elmúlt évekhez képest, az alkalmazottak száma majdnem a duplájára nőtt, most 40 fő felett van az alkalmazottak száma, míg 4-5 évvel ezelőtt, alig 20 főt foglalkoztatott az iroda. Ez azonban azt eredményezte, hogy mára már teljesen kinőtték a jelenlegi irodát. A home office bevezetése egyelőre megoldást jelent erre a problémára. A vezetőség elkezdett egy szervezetfejlesztési munkát a tavalyi évben, amelyet az interjú során már említettem. A létszám növekedés következtében új eljárásokra, módszerekre, rendszerekre és céges kultúrára volt szükség, amik kompatibilisek 40 fő felett is. A vezetőség 2-3 havonta képzéseken vesz részt, illetve bevezették az All-Staff Meetinget is, amivel próbálják bevonni a teljes irodát a tervezésekbe.

A környezeti nevelés részleg látja el feladatokkal, munkával az ott gyakornokoskodó diákokat, illetve az ő feladatuk az önkéntesek menedzselése. Az önkéntesek és a diákok nagy segítség a szervezet számára, mivel a programokra való kitelepülések során az ő feladatuk a szemléletformálás. Mint látható a szervet jövőképében fontos szerepet töltenek be az önkéntesek, ezért érdemes rájuk nagyobb figyelmet helyezni. Az önkéntesek toborzásánál hasznos lenne bemutatni a jövőbeli feladatukat, és meghatározni a tevékenységeiket. A folyamatos motiválásukhoz, részvételükhöz azonban szükség van rendszeres találkozókra, meetingekre, új tagok toborzására vagy esetleg tárgyi jutalmakra, képzésekre.

Továbbá erősségük, hogy a társadalmat is próbálják minél jobban bevonni a szociális média által. Folyamatosan frissülő weblappal, online körlevelekkel, különböző cikkekkel, interjúkkal, eseményekkel melyeket Facebookon és Instagramon is követhetünk. Fontos, hogy a természetvédelmi civil szervezetek is megjelenjenek különféle platformokon, ami által könnyebben eljut az üzenetük a fiatalabb generációkhoz.

Alapvető gyengeség, hogy az emberek civil szervezetekről alkotott képe bizonytalan. Hiába az elért kutatási eredmények, projektek a médiaszereplés, a sok pozitív hatás a környezetünkre, az emberek továbbra is megosztóan vélekednek a civil szervezetekről.

Ezen felül probléma, hogy az utcai toborzások, egyre kevésbé eredményesek. Alapvetően a WWF pályázatokból és céges együttműködésekben tartja fenn magát, viszont hosszútávon a magánszemélyek adományától való elesés problémát jelenthet.

A civil szektorra mindig is igaz volt, hogy az ebben dolgozók rengeteg munkát és szabadidőt feláldoznak a nemes cél érdekében, azonban a covid vírus óta a munkamennyiség a duplájára nőtt. A WWF most ennek a problémának a megoldásán dolgozik, hogy egy olyan munkamegosztási rendszert alakítsanak ki, ami mindenki számára elfogadható és ideális.

Ők hivatásuknak érzik a természet-és a környezet védelmét, és szívvel-lélekkel dolgoznak nap, mint nap egy élhetőbb jövőért (http27, Márkus 2015).

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Következőkben elsősorban a gyengeségek és veszélyek felől állapítom meg a javaslataimat. Különös figyelmet kell fordítani a negatív tényezők minimalizálására, mert ezek a faktorok gátolhatják a céljaink elérését.

A civil szervezetek társadalmi megosztottsága sok mindenből eredhet. Sok esetben az emberek információ hiány következtében hibásan vagy elhamarkodottan ítélik meg őket. A WWF nem fél a konfrontációtól, rávilágít a környezeti- és természeti problémákra és az alternatív lehetőségekre a problémák megoldására. Fontos, hogy a szervezet nem valaki ellen küzd, hanem valamiért. Gyakran úgy érzik az emberek, hogy a zöld szervezetek az ő jólétük ellen vannak és ezt fenyegetve érzik. Ebből következik, hogy nem hallják meg a felkínált megoldási lehetőségeket. Meglátásom szerint, érdemes bővíteni a kommunikációs eszközöket, közösségi platformokat, hogy a megoldási lehetőségek, javaslatok, célok nagyobb hallgató- és befogadó közönségre találjanak.

Az utcai toborzást, általában diákok végzik, olyan helyszíneken, ahol nap, mint nap rengeteg ember megfordul. Itt is felmerülhet sok gátló tényező, hogy miért nem hallgatják meg őket az emberek. A jelenlegi gazdasági helyzetben sokaknál nem élvez prioritást a természetvédelem támogatása és ez ellen nehéz tenni. Úgy vélem, a toborzók különböző fundraising előadásokon vagy képzéseken való részvétele, segíthet abban, hogy elsajátítsák az adománygyűjtési módszereket, esetlegesen az előadásmódot, ami által még hitelesebbek és képzetebbek lehetnek.

A magánszemélyek adományának növekedése segíthet abban, hogy ne teljesen pályázatalapú, valamint céges együttműködésből tartsa fenn magát a szervezet. Érdemes továbbá nagyobb figyelmet és reklámot fektetni az 1% adóra. Több ember eléréséhez a különböző közösségi oldalakon és plakátokon való hirdetés.

Az alkalmazottak túlterheltségén már elkezdett dolgozni a vezetőség, azonban a munkamegosztásba be lehetne vonni jobban a szakmai gyakorlatozó diákokat, valamint az önkénteseket is, hogy ne csak a környezeti nevelés részleghez kapcsolódjanak, hanem minden munkacsoporthoz.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozatom első felében a téma választásának indoklásán túl, fontosnak tartottam bemutatni a természet-és a környezetvédelem kialakulásának okait, hogy milyen nagyobb események hatásai kellettek ahhoz, hogy mára már égető szükség legyen ezeknek a szervezeteknek a munkáira. A szervezetek fontos munkája mellett, elengedhetetlen volt az állam szerepvállalása, miszerint felismerték a környezettudat növelésének fontosságát, és jogi keretet biztosítottak a természet-és környezetvédelem számára. Továbbá definiáltam az alapvető fogalmakat, a szakdolgozatom könnyebb megértéséhez.

Az általános célom volt, hogy minél több természetvédelmi célú szervezet programját, tevékenységét és működését be tudjam mutatni, kezdve a kisebb hazai civil szervezetekkel, az Európában nagy befolyással bíró szervezetekig, mint az Európai Unió, és az Európa Tanács, az egész világra kiterjedő Egyesült Nemzetek Szervezetével bezárólag. Számos olyan egyezmény és irányelv tartozik ezekhez a nemzetközi szervezetekhez, amelyeknek meghatározó szerepe volt a természetvédelemben, mint például a Madárvédelmi-, illetve az Élőhelyvédelmi Irányelv által létrejövő Natura2000 ökológiai hálózat is.

Nagyobb hangsúlyt fektettem a WWF Magyarország működésére, és munkájára. Az ott töltött szakmai gyakorlatom hozzájárult ahhoz, hogy inerjút készíthessek a környezeti nevelési szakértővel, Patkó Dórával, akitől a gyakorlatom alatt is rengeteget tanulhattam. Ezáltal a szakirodalmi feldolgozáson és a gyakorlati helyemen szerzett tapasztalataim hasznosításán túl, segítségemre volt a mélyinterjú is. Az interjú online formában zajlott, ami alatt feltett kérdéseimre kielégítő válaszokat kaptam.

A mélyinterjú kiértékelésénél SWOT-analízist alkalmaztam, ami által felmértem a WWF Magyarország erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit. Az analízis során leginkább a gyengeségek, illetve a veszélyek felmérésére koncentráltam, mint potenciálisan javítható tulajdonságokra, amik által megfogalmaztam a következő javaslattételeimet.

Összességében a magánszemélyek adományai, illetve az 1% adóbevallásból befolyó profit növekedése segíthet abban, hogy ne teljesen pályázatalapú, valamint céges együttműködésből tartsa fenn magát a szervezet. Továbbá arra a következtetésre jutottam, hogy a diákok, önkéntesek aktívabb bevonása, hozzájárulhat a munkamegosztás egy egyszerűbb formájához.

7. IRODALOMJEGYZÉK

Könyvek:

- Blahó A. & Pradler Á. (2014): Nemzetközi szervezetek és intézmények. Akadémiai Kiadó Zrt.
- Bodnár L., Fodor I., Lehmann A. (1999): A természet-és környezetvédelem földrajzi vonatkozásai Magyarországon. Nemzetközi Tankönyvkiadó Rt., Budapest, 48.p.
- Feladatok a XXI. századra (Agenda21) (1993): Az ENSZ környezet és fejlődés világkonferencia dokumentumai. Föld Napja Alapítvány, Budapest
- Kerényi A. (2003b): Európa természet-és környezetvédelme. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 74.p., 254.p., 444.p.
- Kerényi A. (2003c): Környezettan. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Kerényi A. (2006a): Általános környezetvédelem. Mozaik Oktatási Stúdió KFT., Szeged
- Láng I. (2002): Környezet-és természetvédelem lexikon II. Akadémia Kiadó, Budapest, 636. p.
- Márkus A. (2015): Nemzetközi környezet- és természetvédelmi szervezetek tevékenységének bemutatása, különös tekintettel a Greenpeace-re. SZIE, Gödöllő
- Moser M. & Pálmai Gy. (1996): A környezetvédelem alapjai. Nemzetközi Tankönyvkiadó, Budapest, 25.p.
- Rakonczay Z. (2002): Természetvédelem. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 2.p., 9.p.
- Varga R. (2012): Civil szervezetek szerepe a környezeti nevelésben. Debreceni Egyetem, Debrecen, 13.p.

Egyetemi jegyzet:

- Csepregi I. (2008): Természetvédelmi jog. SZIE jegyzet, Gödöllő, 5.p.
- Malatinszky Á. (2017): Bevezetés a természetvédelembe. SZIE jegyzet, Gödöllő, 17.p., 48.p.

Internetes források:

Nevesített szerzői források:

- Bihariné Krekó I. & Kanczler Gy.: Természetvédelem és környezetvédelem. https://www.eltereader.hu/media/2019/03/Termeszettvedelem_es_kornyeztvedelem_WEB.pdf (2023. február)
- Domokos T.: Civil szervezetek az önkéntességről. https://www.echosurvey.hu/user/downloads/kutatasi_beszamolo/t-uwonk01.pdf (2023. március)
- Hajnal K.: A fenntartható fejlődés elméleti kérdései és alkalmazása a településfejlesztésben. http://geography.ttk.pte.hu/tarsadalom/letoltes/teljes_szerkesztett_1.3.pdf (2023. április)
- Osváth L.: A civil szervezetek térségi együttműködései Magyarországon. http://www.3sz.hu/sites/default/files/uploaded/osvath_laszlo_-_a_civil_szervezetek_tersegi_egyuttmukodesei_magyarorszagon.pdf (2023.március)
- Rull I.: CEU oktató az új UNEP klíma-jelentés társszerzője. <https://www.ceu.edu/sites/default/files/attachment/article/7633/unep20reportpressreleasehu20final.pdf> (2023.április)

- Sziebig O. J.a: Nemzetközi szervezetek. [http://eta.bibl.u-szeged.hu/1432/4/EFOP AP6 NJII Nemzetközi%20szervezetek tananyag ojsziebig 2018.pdf](http://eta.bibl.u-szeged.hu/1432/4/EFOP_AP6_NJII_Nemzetkozi%20szervezetek_tananyag_ojsziebig_2018.pdf) 7.p. (2023. március)
- Lányi G. & Pálvölgyi T. & Rakics R.: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények 37.p., 43.p. [http://real.mtak.hu/65978/1/1994Kornyezet Egyezmenyek.pdf](http://real.mtak.hu/65978/1/1994Kornyezet_Egyezmenyek.pdf) (2023. március)

Nem nevesített szerzői források:

- http1: <https://zoldklub.hu/kornyezetvedelem-alapelvei/> (2023.február)
- http2: <https://www.ngosource.org/what-is-an-ngo> (2023.március)
- http3: https://hu.wikipedia.org/wiki/Civil_szervezet (2023. március)
- http4: <https://www.mme.hu> (2023. március)
- http5: <https://mtvsz.hu/programok> (2023. március)
- http6: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_hu (2023. március)
- http7: <https://lexiq.hu/fenntarthatosag> (2023. március)
- http8: https://lifeinforesets.eu/assets/content/elearning/M1/M1_03.pdf (2023. március)
- http9: <https://termeszetvedelem.hu/natura-2000-altalanos-tudnivalok/> (2023. március)
- http10: <https://termeszetvedelem.hu/az-elohelyvedelmi-iranyelv-17-cikke-alapjan-keszített-országjelentés-2019/> (2023.március)
- http11: <https://natura.2000.hu/hu> (2023.március)
- http12: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_hu.htm#1-0 (2023. március)
- http13: <https://www.consilium.europa.eu/hu/council-eu/what-is-the-council/> (2023. március)
- http14: <https://www.bnpi.hu/hu/europa-diploma-2> (2023. március)
- http15: <https://www.bfnp.hu/hu/europa-diploma-1> (2023. március)
- http16: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/1990-7B2E/nemzetkozi-szervezetek-8BC9/egyetem-es-kormanykozi-nemzetkozi-szervezetek-8BCE/egyedul-nemzetek-szervezete-ensz-8BCF/> (2023. március)
- http17: http://acta.bibl.u-szeged.hu/29092/1/modszertani_051_005_187-193.pdf (2023. május)
- http18: <https://termeszetvedelem.hu/vilagorokseg-egyezmény/> (2023. március)
- http19: <https://unesco.hu/vilagorokseg/vilagorokseg-107171> (2023. március)
- http20: <https://www.iucn.org/about-iucn> (2023. március)
- http21: <https://greendex.hu/voros-lista/> (2023. március)
- http22: http://www.termeszetvedelem.hu/user/downloads/vedett_fajok/Red%20List_final%20version.pdf (2023.március)
- http23: <https://www.greenpeace.org/hungary/rolunk/alapertekeink/> (2023.április)
- http24: <https://www.greenpeace.org/hungary/rolunk/> (2023. április)
- http25: <https://wwf.hu/rolunk/nemzetkozi-wwf/> (2023. április)
- http26: <https://www.worldwildlife.org/initiatives> (2023.április)
- http27: <https://wwf.hu/rolunk/wwf-magyarorszag/> (2023.április)
- http28: <https://promanconsulting.hu/swot-elemzes/> (2023.április)
- http29: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/1990-7B2E/nemzetkozi-szervezetek-8BC9/egyetem-es-kormanykozi-nemzetkozi-szervezetek-8BCE/az-ensz-tevekenysege-8C1B/ii-nemzetkozi-gazdasagi-egyuttmukodes-8C41/ensz-kornyezeti-program-8C66/> (2023. április)
- http30: <https://www.coe.int/hu/web/compass/environment> (2023. április)
- http31: <https://ofi.oh.gov.hu/tudastar/gyakorlatkozelben/europai-kornyezeti> (2023.április)
- http32: <https://www.consilium.europa.eu/hu/council-eu/configurations/env/> (2023. április)
- http33: http://media.ektf.hu/levelező/orai_anyagok/kutmod.pdf (2023. április)
- http34: <http://mediapedia.hu/kvalitativ-kutatasi-modszer> (2023. április)

Mellékletek:

- 1.ábra: <https://wwf.org> (2023.április)
- 1.táblázat: A WWF Magyarország SWOT analízise

8. NYILATKOZAT

Alulírott KAMEN CHIARA, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Szent István Campus, TERMÉSZETVÉDELMI MÉRNÖK szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gödöllő, 2023. év 05. hó 01. nap

Kamen Chiara

Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gödöllő, 2023. év MÁJUS hó 02. nap

Dr. Jancsó Zsuzsanna Paulina

Belső konzulens